

VAJDA JÁNOS VERSEI 1886-87.

Szerelem hatalma

Hiába lettél nagy, dicső hős,
Padisah vagy orosz cár, dőlyfős,
Ki nabucoi érzetében
Nem tudja már, hogy hova lépjen.

Szivedben újuló tavasszal

Találkozol egy gyermekarccal,
Ki rózsaláncot vet nyakadba,
Bár láthatatlant, s meg vagy fogva.

Ki ura vagy a seregeknek,
Kit népek, országok rettegnek,
E szép szemeknek sugarától
Remegsz, a földön csúszol-mászol.

Nyögsz térdre esve, jársz négy-kézláb.
Nyom a fejedre csörgő sipkát.
Csinál belőled nagy bolondot,
És okosan, mert így vagy boldog.

Ne bánd, akárki vagy, barátom,
Hogy így van itt e szép világon.
Hogy e kicsiny bársony kezecskék
E földön sorsodat vezessék.

Hogy egy parányi, láthatatlan
Szikrában oly nagy hatalom van.
A dinamitnak egy morzsája
Nagyobb úr, mint a Himalája.

Tövébe, hogyha akna fúrva,
Egy öntudatlan gyermek újja
Érintse meg és hurrah, egyben
A Csimborasszo légbe röppen.

Jubilate!

Minő világ, mi nép! Örök hatalmak!
Mint hazatérő csürhe, hogy rohannak -
Moslék szagát ha szél orrukba hozza,
Egymást elütve, sírva, orditozva,
Hogy ki legyen előbb a vályunál,
Amelybe aztán menten beleáll;
Mert neki asztal-, konyhahulladék,
Tányérnyál mind nem elég ronda még,
Beléfürösztli mocskos körmeit;

Fűszere a pizok, mely édesít -
Rohannak ezek is, pedig talán,
Úgy látom, emberek; és mi után?
Kenyér, fügelevél, tápszer, ruházat?
Hisz neki ebből van több, mint elég.
Mind szükséges dolog; piha, gyalázat!
Keresse ezt a pór, hitvány cseléd:
De pár hüvelyknyi hitvány rongy után,
Mely még hitványabb rongy szívét takarja,
És neki büszke kiváltságot ad.
Jogot: megvetni mélyen másokat,
Kiknek "komisz" dologban fárad karja.

Mert ásni, vájni a termő talajt,
Hogy mindennapra lenne bő falat;
Megvédeni vérrel azt az ellenségtől,
Meghalni névtelen, dicsőség nélkül,
Izzadni másokért - igavonó,
Buta baromnak, parasztnak való.

S a veriték is bűzlik, becstelen;
Tenyér, ha kérges, szalonképtelen.
Vad, hosszú körmöt sem nevelhet rajta
- Előkelők mellőzhetlen divatja -
Mit annak jelvényéül visel ő,
Hogy íme ő is munkakerülő...

Minek keresse ő azt, ami van?
Dicső, nemes csak, ami hasztalan.
Kenyér? Fi donc! ebe sem rágja azt.
Keressen, akinek nincs, a paraszt.
De egy szalag, csillaggal vagy kereszttel,
A mellre tűzve, ah! ez megkeresztel
Előkelővé, akinek szabad
Kergetni, ami még szebb föladat,
Mert hát bizonynal még érthetlenebb:
Gázolni azt, mit a szegény vetett,
Vörös kabátban, - nemde martialis?
S novemberben! kaphatnának náthát is! -
Egy falut érő drága paripán,
- S ha ez kidől, az még a "stikli" ám -
S ugyan miért? Miért! Hát csak keresd,
Mi semmitérőbb, mi fölöslegesb,
És megtalálod: egy leharapott
Megtépett róka- vagy csak nyulfarok!

Ti gyermekded olympi istenek!
Mik voltatok ti? Ide nézzetek!
Nem érzitek, hogy le vagytok pipálva?
Im a nagyuri juxok netovábbja!

Nos, szív, hazafi-szív, te telhetetlen!
Nem hiszed-e, hogy győzni fogsz e jelben?
Vagy nem tudnád, hogy mit jelentene:
Hogy ím hazádnak van már mindene!
Vasút, országos és családi - "görbe" -
Mint mondogatják némely "mokra" körbe;
Közép-, fő- és népiskolád, amelyben
Tanítanak három-, négyféle nyelven,
Megannyi szebbnél-szebb hazafiságot;
Több nem lehet már államadósságod.

És amit nem látott még a világ,
Országod őrzik idegen fikák;
S még önmagadtól is nem véd-e meg
A németül vezényelt hadsereg?
Van mindened, népem, vagy mégse látod,
Hogy csak a nyúl- és róka fark hiányzott?
Hát ezt meg ők - bár átkozottul drága -
Leteszik ím a - haza oltárára...
Csak ne legyünk durae capacitatis!
Nem pártfogolják ők már a cigányt is?
Rajzot, festészetet a makaón,
A mozgó plasztikát a színpadon;
A klasszikust, ameddig meztelen
Megtoldva azzal még, hogy eleven;
A könyvet? - annak két hibája van:
Hogy nem mulékony, nem haszontalan,
És ami fő, hogy olcsó is neki,
A dsentri, polgár is megveheti.

A dsentri, úgy-e? a nemes gyerek?
Ábrándozó szegény! Nem ismered
Ezt a kamasz növésű napraforgót,
Kinek létcélja: nézni Maxi grófot,
Hogy mit, hogyan csinál? Eltört a lába?
Mankón bicegve megy az úri bálba?
Megvan! hahó - mankót vesz mindenik.
A táncterem sántával megtelik.
S van, aki, hogy legyen komoly fitor,
Ép lábát eltöré - excelsior!

S a polgár? Ah, de hát van ez? Barátom,
Harminchat éven át aludtál, látom.
Van itt, ki mondja büszkén: ő paraszt.
Hajh! e hazában ez az egy - igaz.
És voltaképp, nézvén nyugot felől,
A többi is csak még nagyobb, belől;
A különbség csak, hogy van címeres,
És akinek még ez nincs, erre les...

Megérthetetlen, fölfordult világ!
Majom utánóz embert legalább;
Itt egy majom a másikat majmolja,
Az hogy nem is - ha még csak ennyi volna,
De fényözönből porba száll a sas,
Nem kell neki a fenséges magas.
Ott fürdik mint a csiripelő veréb.
A költőnek babérja nem elég.
Eszét veszíti elsőrendű csillag:
Egy fénybogár után eped, kacsingat.
Elhagyja dicső körös helyét, nem boldog,
Míg nem kap innen egy fületlen gombot...
Abdéra ez vagy Sodoma förtelme?
S én, - én is! - élek, élni tudok benne?
De hát nem volna itt már semmi ép?
Az nem lehet! Van, igenis, a nép.
A nemzet ős fájának törzse még jó,
Csak lombjait pusztítja ronda hernyó,
Mit megnövelt a mostoha idő.
De kertészkes levágja majd, s kinő...
Vagy eljövend a jótékony vihar,
Élősdí férget letipor, kimar;
Az ezeréves tölgy kihajt még újra,
Egy fényesebb, dicsőbb nagy fordulóra.
Virulni fog a második ezerben,
Meglombosodva gazdagabban, szebben...
- Hazám, eged bár egyre csak sötétül,
Én nem tudok meghalni e hit nélkül!...

Javában áll a vásár; a zshivajban
Megsiketül a lelkiismeret.
A cég föloszlik; im végeladóban
Árverelik a kerületeket.
Kapós az áru; hogyne? sokat ér,
S potomság, mit a boltos érte kér:
"Ki hazudik nagyobb?" E sivár
Föltétel a kikiáltási ár.

Föl és alá tud hizelegni szebben
A mennynek és pokolnak egyaránt?
Ah könnyű sor! mi drága még részletben -
Egészben szinte semmit ér hazánk...
Lemondott róla régen mindenik,
Adó, vevő, hivén, hogy sírba tért.
Csak még a bőre! ezt adják, veszik,
Igaz, hogy olcsón: egy üveg borért...

Mint mikor a hajó a víztölcsérben,
Haj rá, neki! hol a pezsgős palack?
Pokolba őrült becsület, szemérem!
Föl a kabinba, hol a szűz ajak?
Nyerít a kéjvágy, bőg a hiúság,
Vonít az írigy önzés éhesen.
Itt már hiába átok és imádság!
Én már csak a kénkö-esőt lesem.

És eljön az, hah, itt is a határon;
Én látom azt, mint Lót, rég, egyedül.
De nem megyek, nem mozdulok... bevárom...
Hiába a sugallat: menekülj!
Kéj lesz nekem e gyilkos tűz-zuhany;
Szemlélni, hogy rémül a gyáva gaz!
Diadalom, ha ők mindannyian
Látják, hogy hal meg köztük egy igaz.

Mint egykor Herkulanum és Pompeji
Végnapján, láva-temető alatt,
Volt még egy hű, valódi római,
Ki mozdulatlan, őrhelyén maradt;
Ha majd kiásnak a hamu-özönből
Álmélkodó késő évezredek,
Találnak ott - s majd rám ismernek erről
Egy fölemelt főt s egy üres kezeti!...

